

Gymnázium Milana Rúfusa, J. Kollára 2, Žiar nad Hronom

Slovensko-maďarské vzťahy na Slovensku z pohľadu Slováka

(súťažná práca EDUSOC Odkiaľ som, poznajme sa navzájom)

Autor: Alex Lupták, IV.A

September 2024

Konzultant: Mgr. Zuzana Kohútová

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že prácu na tému **Slovensko-maďarské vzťahy na Slovensku z pohľadu Slováka** som vypracoval samostatne za pomoci prameňov a použitej literatúry, ktorú v plnom rozsahu citujem.

V Žiari nad Hronom, 30. septembra 2024

Podpis

1 Pár slov na úvod

Na tému vzťahov medzi Slovákami a Maďarmi v Slovenskej republike sa už popísalo veľa. Veľa vyjadrení je emotívnych, veľa jednostranných. Často chýba nestranný pohľad. Ani v školskej praxi nie je zriedkavosťou, že dejiny Uhorska v maďarských učebniciach sa líšia od dejín Uhorska v učebniciach slovenských. A väčšina Slovákov pozná historickú vetu Andreja Hlinku: „*Tisícročné manželstvo s Maďarmi sa nevydarilo. Musíme sa rozísť.*“ Od základnej školy sa množstvo slovenských žiakov dozvedá o tisícročnom útlaku Maďarmi, o tom, ako sme sa dostali na hranicu asimilovania a že „*jediným prejavom života Slovákov bola ich národná literatúra.*“ A množstvo maďarsky hovoriacich žiakov sa učí o „čiernom dni“ či „traume Trianonu“. Nevieť analyzovať, aké vzťahy sú medzi Slovákami a Maďarmi, ktorí žijú na území mojej vlasti, lebo žijem v národnostne homogénnej oblasti. Napriek tomu ma zaujíma odpoveď na otázku, či nás s maďarskou menšinou história stále rozdeľuje.

Na dôkladnú analýzu vzťahov našich dvoch národov neposkytuje rozsah súťažnej práce dostatočný priestor. Preto som sa rozhodol využiť pramene, ktoré poskytujú „zhutnený obraz doby“ - v práci budem analyzovať karikatúry zachytávajúce slovensko- maďarské vzťahy v čase. Pre lepší prehľad som sa rozhodol zachytiť základné aspekty týchto vzťahov na časovej priamke, začínajúcej Apponyho zákonmi a končiacej začlenením Slovenska a Maďarska do Schengenského priestoru. (viď. obr. 1)

Opäť, z dôvodu rozsahu práce, som si z udalostí na začiatku XX. storočia vybral len tie, ktoré sa stali symbolom „národných tráum“ a následných stereotypov vo vnímaní Maďarov Slovákami- šlo o zmienené Apponyho zákony, Trianonskú mierovú zmluvu, Viedenskú arbitráž a následne koniec vojny, Benešove dekréty, recipročnú dohodu a reslovakizáciu. Iné udalosti len zachytávam ako udalosť na časovej priamke a analyzovať ich nebudem.

Z udalostí druhej polovice XX. storočia sa sústredím viac na vývoj po roku 1989, kde sa vzťahy k maďarskej menšine vyvíjali turbulentnejšie. Prácu uzavriem náhl'adom na kľúčové udalosti XXI. storočia.

2 Slovensko-maďarské vzťahy v 20. storočí pomocou časovej priamky

2.1 Slovenská trauma- maďarizácia

Apponyho zákony schválené v roku 1907, predstavovali sériu zákonov zavedených v rámci Rakúsko-Uhorska, ktoré mali za účel posilniť maďarizáciu, hlavne v oblasti vzdelávania. Hlavnou ideou týchto zákonov bolo zabezpečiť, aby deti z národnostných menšín získavali vzdelanie výhradne v maďarčine. Tieto zákony nariadili povinné vyučovanie maďarčiny od prvej triedy základných škôl a v školách so slovenským vyučovacím jazykom musela byť maďarčina hlavným predmetom. Táto udalosť vyvolala veľkú nevôľu. Slováci to vnímali ako pokus o asimiláciu a potlačenie ich národnej identity. Apponyho zákony prispeli k zhoršeniu národnostných vzťahov v Uhorsku.

Rozpad Rakúsko-Uhorska v roku 1918 bol dôsledkom porážky monarchie v prvej svetovej vojne a vyvrcholením dlhodobých vnútorných napätí medzi jej národmi. Rakúsko-Uhorsko nedokázalo čeliť tlaku menšín, ekonomickým problémom a v neposlednom rade vojenskej porážke. Vďaka tomu vznikli nové štáty, vrátane Československa, ktoré získalo územia Uhorska obývané početnou maďarskou menšinou. Týmto

krokom sa milióny Maďarov ocitli za hranicami novovzniknutého Maďarska, čo bol začiatok napätia medzi Maďarskom a Československom, tak ako je znázornené v tabuľke č.1.

Maďarsko v podstate nechcelo rozpad Rakúsko-Uhorska, maďarská politická scéna operovala na medzinárodnom poli s myšlienkou veľkého jednotného Maďarska, ktoré by bolo svojou rozlohou Uhorska. V skutočnosti však Uhorsko nebolo jednonárodným štátom, ale štátom mnohonárodnostným. Veľkú časť tvorili príslušníci iných národností, ako sú Rumuni, Slovinci, Nemci a iné národnosti, kde sa o ich postupnú maďarizáciu vládne kruhy snažili. ¹ Nemaďarské národy žijúce v pohraničných oblastiach Uhorska boli presvedčené, že hlavným cieľom maďarskej strany je rozšírenie ich územia a umelé rozšírenie maďarského národa pomocou maďarizácie. ²

2.2 Maďarská trauma- Trianon

Podpisom Trianonskej mierovej zmluvy dňa 4. júna 1920 nastala zmena pre maďarské obyvateľstvo. Maďarsko prišlo o 72% svojho územia a 64% obyvateľstva. Maďari dodnes vnímajú túto zmluvu ako nespravodlivú a traumatizujúcu udalosť, ktorá mala výrazný dopad na maďarskú politiku a spoločnosť v 20. storočí. Trianonská mierová zmluva nespôsobila len stratu územia, ale aj ekonomické škody, pretože Maďarsko prišlo o značnú časť svojich prírodných zdrojov. Tieto územné zmeny taktiež spôsobili dlhodobé napätie so susednými krajinami. Hranice sa však nemohli jednoznačne určiť podľa etnického princípu, vzhľadom na to, že sa museli vziať do úvahy geografické, hospodárske, komunikačné a strategické záujmy novovytvoreného štátu. Tieto kritéria boli uplatnené aj v iných štátoch a v skutočnosti v Európe nie je štát, ktorého štátne hranice by sa kryli s etnickými.³ Ako sa v diskusii v ČTV povedal známy historik Jan Rychlík:

„Musíme se proto umět na to podívat očima Maďarů: Představte si, že bydlíte v Komárně nebo Nových Zámcích. Jste Maďar, váš otec byl Maďar, dědeček i pradědeček byli Maďaři, vždycky jste žili v Uhersku, to jest v Maďarsku. A najednou, aniž byste hnuli prstem, se stáváte menšinou v československém státě. Je pochopitelné, že tito lidé se zde necítily dobře.“⁴

Slovenskú optiku pri pohľade na Trianon nám môže priblížiť výrok exministra zahraničných vecí Slovenskej republiky, Rastislava Káčera: *„Slováci sa rozhodli odísť a ten, kto odchádza zo vzťahu prvý, to má ľahšie, než ten, kto chce vo vzťahu zotrvať... Toto je trianonská trauma pre Maďarsko, ktoré si za tých sto rokov nedokázalo urobiť vlastnú reflexiu a tá trauma je veľmi živá a reálna.“⁵*

"Keď som o trištvrte na päť dňa 4. júna 1920 pod zmluvu nesúcu meno Trianon moje meno podpísal, vedel som, že podpisujem vyúčtovanie slovenského národa s bývalým Uhorskom, vyúčtovanie účtov podpísaných od vrchu až dolu krvou, utrpením a biedou môjho národa. A také vyúčtovanie je večné.“⁶

Teda aj po vyše storočí, ktoré uplynuli od podpisu mierovej dohody v Trianone sa pohľad Slovákov a Maďarov zásadne líši. Kým my, Slováci, ju vnímame pozitívne, na strane Maďarov (na oboch stranách našej

¹ HRONSKÝ, M.: Boj o Slovensko a Trianon 1918–1920. Bratislava 1998, s. 276.

² HOUDEK, F.: Kapitulácia Maďarov v roku 1918, Bratislava 2007, s. 61.

³ ZELENÁ K, P.: Slovensko-maďarské vzťahy v 20. storočí, Bratislava 1992, s. 42–43

⁴ RYCHLÍK, J.: v debate o slovensko-maďarských vzťahoch, prepis dostupný na:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 30.9.2024

⁵KÁČER, R.: Tablet TV, 3.júna 2020, dostupné na: <https://www.teraz.sk/publicistika/r-kacer-z-tisicrocneho-manzelstv/471543-clanok.html>, zobrazené dňa 30.9.2024

⁶ OSUSKÝ, Š.: tamže

hranice) ju vnímajú ako negatívnu udalosť, Maďarsko hodnotia ako pokračovanie „okliešteného“ Uhorského štátu- to bolo v roku 1921 potvrdené v Maďarsku zákonom, od roku 2010 si pripomínajú 4. jún ako Deň národnej spolupatričnosti.

2.3 Zo Slovenska do Maďarska a späť

V priebehu 20. storočia sa postavenie maďarskej menšiny menilo v závislosti od politických režimov, spoločenských zmien a medzinárodných vzťahov.

Je zaujímavé, že v roku 1938 bola časť maďarskej menšiny pomerne lojálna ČSR. Na základe rozsudku z prvej Viedenskej arbitráže, ktorá sa konala 2. novembra 1938 bolo Maďarsku vrátené približne 11 927 km² - juh Slovenska a Podkarpatská Rus. Tento akt bol reakciou na tlak Maďarska po Trianone. Prvá Viedenská arbitráž oslabila postavenie Československa. „...*maďarské obyvateľstvo se kupodivu v roce 1938 celkem chovalo lojálně nebo alespoň pasivně. A mnoho Maďarů na jižním Slovensku bylo rozčarováno, když se dostalo do horthyovského Maďarska. Najednou se totiž vrátil režim, který sice byl staré generaci známý, ale za 20 let byly jeho stinné stránky pozapomenuty, takže mnoho lidí bylo zklamáno. Z té dob také pochází známý výrok Minden drága, vissza Prága (Všetchno je drahé, zpět ku Praze)*⁷

Po rozbití Československa v marci 1939 sa Slovensko stalo samostatným štátom, ale pod vplyvom nacistického Nemecka. Maďarsko tento akt využilo na zisk ďalších území. Juhovýchod a Podkarpatská Rus boli vojensky obsadené. Týmto činom sa ešte viac prehĺbilo napätie medzi Slovenskom a Maďarskom.

Po porážke nacistického Nemecka sa Maďarsko ako kolaborant ocitlo v politicky a vojensky oslabenom stave. Naopak, Československo sa začalo konsolidovať. Územie Maďarska bolo reorganizované podľa výsledkov mierových zmlúv. Parížska mierová zmluva formálne ukončila vojnový stav medzi Maďarskom a spojeneckými mocnosťami, vrátane Československa, a definovala nové územné a politické usporiadanie v strednej Európe. Maďarsko muselo akceptovať územné zmeny, čo viedlo k zmene jeho hraníc. Pre Slovensko znamenala táto zmluva potvrdenie jeho územných nárokov.

Nastupujúce komunistické režimy v tejto časti Európy využili presuny obyvateľstva v druhej polovici 20. storočia. Ako kritérium pre presídlenie alebo potvrdenie už realizovaných presunov obyvateľstva, označili lojalitu obyvateľstva voči nastupujúcim komunistickým režimom a príslušnosť k sociálnej triede alebo skupine. Výmena obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom sa realizovala na základe Dohody o výmene obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, ktorá bola podpísaná 27. februára 1946. Jej prijatie bolo súčasťou koncepcie budovania štátu Čechov a Slovákov, bez Nemcov a Maďarov. Okrem výmeny sa obyvateľstva na juhu Slovenska dotkla aj reslovakizácia. Tá mala zmeniť národnostné zloženie južných častí štátu. Príslušníci maďarskej menšiny sa jej podrobili hlavne aby sa vyhli represiam. 17. 6. 1946 Povereníctvo vnútra vydalo vyhlášku o reslovakizácii. K slovenskému pôvodu sa prihlásilo takmer 400 000 občanov. „*Spočiatku sa komunistický režim pokúšal brániť, aby sa reslovakizanti vrátili k maďarskej národnosti. Bolo im zakázané vstúpiť do Csemadoku, nemohli si objednávať denník Uj Szó, nemohli prihlásiť*

⁷ RYCHLÍK, J: v debate o slovensko-maďarských vzťahoch, prepis dostupný na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 30.9.2024

deti do maďarských škôl. Keď sa Maďarom na jeseň 1948 obnovilo československé občianstvo, opäť sa prihlásili k maďarskej národnosti.“⁸

V roku 1948 sa obidve krajiny dostali pod moc komunistickému režimu. To znamenalo zlepšenie ich vzájomných vzťahov a istú kooperáciu, v roku 1949 krajiny podpísali Zmluvu o priateľstve a spolupráci, čím sa formálne ukončili nacionalistické útoky.

2.4 V rokoch totality

Napriek deklarovanému „proletárskemu internacionalizmu“ sa diskriminácia Maďarov a nacionalizmus na Slovensku prejavovali aj po roku 1950. Dvojjazyčnosť sa uplatnila iba v niekoľkých regiónoch a reforma verejnej správy z roku 1960 spojila okresy, v ktorých prevažovalo maďarské obyvateľstvo, s okresmi so slovenskou väčšinou. V dôsledku toho zostala prevaha Maďarov iba v okresoch Dunajská Streda a Komárno.

Maďarsko ako súčasť sovietskeho bloku, reagovalo na Pražskú jar s obavami zo šírenia reformných ideí a potencionálneho narušenia stability. Maďarská vláda podporila intervenciu Varšavskej zmluvy proti Československu. To znamenalo pre slovensko-maďarské vzťahy obdobie napätia, pretože Maďarsko pomohlo k potlačeniu reformného hnutia v Československu. Aj preto sa v prvom desaťročí normalizácie objavovali rozhodnutia obmedzujúce národné školstvo a práva na užívanie jazyka národnosti. Napríklad v roku 1970 bolo zakázané oficiálne používať historické, teda maďarské názvy ulíc, verejných miest a obcí.⁹

Takýto prístup bol maďarskou menšinou vnímaný citlivo, preto v 70-tych rokoch sa formuje v tomto prostredí opozícia voči komunistickému režimu, ktorá ako minimum požaduje dodržiavanie menšinových práv zakotvených v legislatíve štátu.

2.5 Po nežnej revolúcii

Pád v komunizme v roku 1989 bol rozdielny pre obidva štáty, Maďarské reformy ako napríklad otvorenie hraníc prispeli k pádu komunistického režimu. Na Slovensku bol pád komunizmu spojený s celonárodným hnutím za demokratizáciu, ktoré vyústilo v Nežnú revolúciu 17. novembra 1989. V rámci demokratizácie pomerov v štáte sa vytvoril priestor aj na vznik národnostných politických strán, tak vzniká Együttélés – Spolužitie, ale aktivizujú sa aj slovenskí nacionalisti, ktorých reprezentuje Matica slovenská a SNS. Na jar 1990 prišli s návrhom jazykového zákona, podľa ktorého má byť slovenčina uzákonená ako jediný úradný jazyk, a to „bez výnimky“. Schvaľovanie jazykového zákona predstavovalo prvú vážnu krízu medzi maďarskou menšinou a vládnuou väčšinou.¹⁰ Úprava sa dotýkala dôležitých oblastí života bežného človeka (zápis mena, jazyk obradov, odstránenie dvojjazyčných názvov obcí). Tým sa opäť oživovali krivdy predchádzajúcich období.

Rozpadom Československa a vznikom dvoch samostatných štátov Slovenska a Česka sa Slovensko zaoberalo maďarskou menšinou na svojom území. Celkovo sa na území Slovenska hlásilo k inej ako

⁸ KRNO, S, politológ UKF Nitra v debate ČTV, prepis dostupný na <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 25.9. 2024

⁹ Voľne spracované podľa UHROVÁ-MESZÁROSOVÁ A: Maďarská menšina na Slovensku, dostupné na <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2008/cislo-1/madarska-mensina-slovensku.html>, zobrazené dňa 25.9.2024

¹⁰ OSUSKÝ, Š: tamže

slovenskej národnosti 14% obyvateľstva, čím sa Slovenská republika stala štátom, patriacim k štátom s najvyšším počtom národnostným menším.¹¹

Deväťdesiate roky sú poznamenané ťarchou mečiarizmu. Charakterizuje ich nespokojnosť slovenskej majority i maďarskej minority. Obe národnosti na južnom Slovensku sa domnievajú, že problém možno vyriešiť iba na úkor tej druhej. Napriek rozpornému vnímaniu bola podpísaná Základná zmluva v medzi Maďarskom a Slovenskom. Môžeme ju označiť ako garanciu „nemennosti slovenských hraníc“ výmenou za rešpektovanie práv národnostných menším. Ratifikáciu zmluvy, ktorá mala byť paktom stability a gestom voči EÚ, ale slovenský parlament odkladal a účelovo menil územnosprávne usporiadanie štátu (aby poškodil záujmy maďarskej menšiny) a aj inak poškodzoval jej práva. Zmenu priniesol až koniec deväťdesiatych rokov.

2.6 Sme Maďari, ale našou vlasťou je Slovensko.

Vstupom Maďarska do NATO sa vyplavili rôzne kontroverzné vyjadrenia z oboch strán. Z tej slovenskej strany je známe vyjadrenie J. Slotu: „*Nasadneme do tankoch a vyberieme sa na Budapešť!*“¹²

Rok 2004 bol pre obidve krajiny prelomovým. Obidve krajiny sa stali členom EÚ, vďaka čomu si polepšili ekonomické a politické väzby. Avšak otázka maďarskej menšiny na území Slovenska zostala stále citlivou. Maďarsko vyvíjalo tlak na zlepšenie podmienok pre Maďarov žijúcich na Slovensku. EÚ zasiahla a poskytla pomoc, a to vyústilo k stabilizácii vzájomných vzťahov.

Maďarský zákon z roku 2009 schválil dvojité občianstvo, čo umožnilo maďarské občianstvo etnickým Maďarom žijúcich mimo územia Maďarska. Tento krok vyvolal vlnu napätia medzi Slovenskom a Maďarskom. Reakciou bola legislatíva, ktorá postihovala slovenských občanov stratou štátneho občianstva, ak získajú občianstvo inej krajiny. Tieto činy ešte väčšmi eskalovali spor medzi týmito krajinami.

2.7 Hedviga

Kauza sa spája udiala krátko po tom, ako Fico vytvoril prvú vládu s Mečiarovým HZDS a so Slotovou SNS (rok 2006). V zahraničí čelil kritike za spojenectvo s nacionalistami.

V Nitre, cestou do školy, v parčíku napadli Hedvigu Malinovou dvaja skíni, lebo hovorila do telefónu po maďarsky, zbili ju a na blúzku jej napísali „Maďari za Dunai“. Po bitke pri brehu Dunaja, jej mali zobrať aj kabelku. Malinová sa vrátila na katedru na skúšku, prišla dobitá, bosá. Fico okamžite obvinil Malinovou, že si národnostne motivovaný útok vymyslela s cieľom škodiť. „*Nejaká dievčina nebola schopná urobiť skúšku, tak obetovala meno Slovenskej republiky len preto, aby si zachránila svoju vlastnú kožu,*“ vyhlásil v septembri 2006 premiér.¹³ Proces sa vliekol, vystupovali v ňom znalci s úplne protikladnými posudkami. Hedviga Malinová bola dokonca stíhaná za krivú výpoveď. Celý proces bol traumou a aj hanbou Slovenska, v mnohom poškodil korektné vzťahy medzi majoritou a menšinou.

¹¹ SADÍLEK, P., CSÉMY, T., Maďari v České republice : Magyarok a Cseh Köztársaságban : 1918–1992, Praha 1993, s. 70.

¹² <https://spravy.pravda.sk/domace/stranka/6642-kontroverzne-vyroky-jana-slotu/>

¹³ Dostupné na: <https://dennikn.sk/544633/desat-rokov-po-hedviga-rozdelovala-bugara-s-ficom-kym-si-tlapli/>

V roku 2013 nás Helsinský výbor pre ľudské práva vyzval, aby generálna prokuratúra skončila nespravodlivý proces s Malinovou. Útok na Hedvigu Malinovú a jeho ne-vyšetrenie bol ukázkou spolitizovania súdneho procesu, do ktorého vstúpil nacionalizmus. Hedviga Malinová sa vydala a nakoniec aj s manželom Slovensko opustili. Zo Slovenska sa „odst’ahoval“ aj proces. Uzavrela ho až maďarská prokuratúra. V roku 2018 sa s Hedvigou Malinovou- Žákovou stretol vtedajší slovenský prezident Andrej Kiska. Ten konštatoval, že bola terčom politických útokov a ponižovania. *„Žiaľ, musím skonštatovať, že tento prípad bol smutnou ukázkou zlyhávania štátu v jeho základnej úlohe zabezpečiť spravodlivosť. Lebo po 12 rokoch vyšetrovania je o spravodlivosti ťažké hovoriť.“*¹⁴

O istej miere spravodlivosti sa dá hovoriť až 15 rokov po udalosti. Pri tejto príležitosti vtedajšia prezidentka Slovenskej republiky konštatovala: *„Štátny aparát sa postavil proti nej – bežnej občianke. Nositelia štátnej moci prekrútili právo tak, že pred súd chceli postaviť ju a nie tých, ktorí ju napadli. Páchatelia nikdy neboli vzatí na zodpovednosť, no Hedviga Malinová Žáková si pod tlakom udalosti a spoločenskej atmosféry bola nútená nájsť domov mimo Slovenska. Ospravedlnenie, ktoré sa jej neskôr dostalo, je len časťou satisfakcie za príkoria, ktorým musela dlhé roky čeliť.“*¹⁵

2.8 Populizmus spája?

Po nástupe Viktora Orbána k moci v roku 2010 sa výrazne zvýšila podpora maďarskej menšiny na území Slovenska. Orbánova vláda investuje do týchto komunit, čo zvyšuje vplyv Maďarska na juhu Slovenska. Tento nacionalistický prístup vedie k napätiu so slovenskou vládou, ktorá to vníma ako zásah do vnútorných záležitostí. Ďalším prejavom silného nacionalizmu je prejav Orbána z 22. júla 2023 kde označil Slovensko za „odrhnuté územie“ Maďarska.

V roku 2024 sa zdá, že medzištátne slovensko-maďarské vzťahy sú stabilizované, krajiny ale spája populistická politika, ktorá viedla k znefunkčneniu systému V4, to zase oslabuje pozíciu stredoeurópskych krajín v rámci EÚ. Oslabenie ale zaznamenalo vnútroštátne politické postavenie Maďarov na Slovensku. Vďaka názorovému rozdeleniu sa nepodarilo vytvoriť koalíciu, ktorá by zastupovala názory maďarskej menšiny v parlamente. Maďarskí politici sa tak predstavujú hlavne v komunálnej politike. Práve tento moment kritizoval aj Viktor Orbán: *„Milí Maďari z Felvidéku, je to dosť absurdná situácia. Na Slovensku žije pol milióna Maďarov. Nemôžeme povedať, že kvôli Slovákom sa nedokážeme zmobilizovať. Aj keď iste aj oni robia rôzne špekulácie. To však je už súčasťou života.“*¹⁶

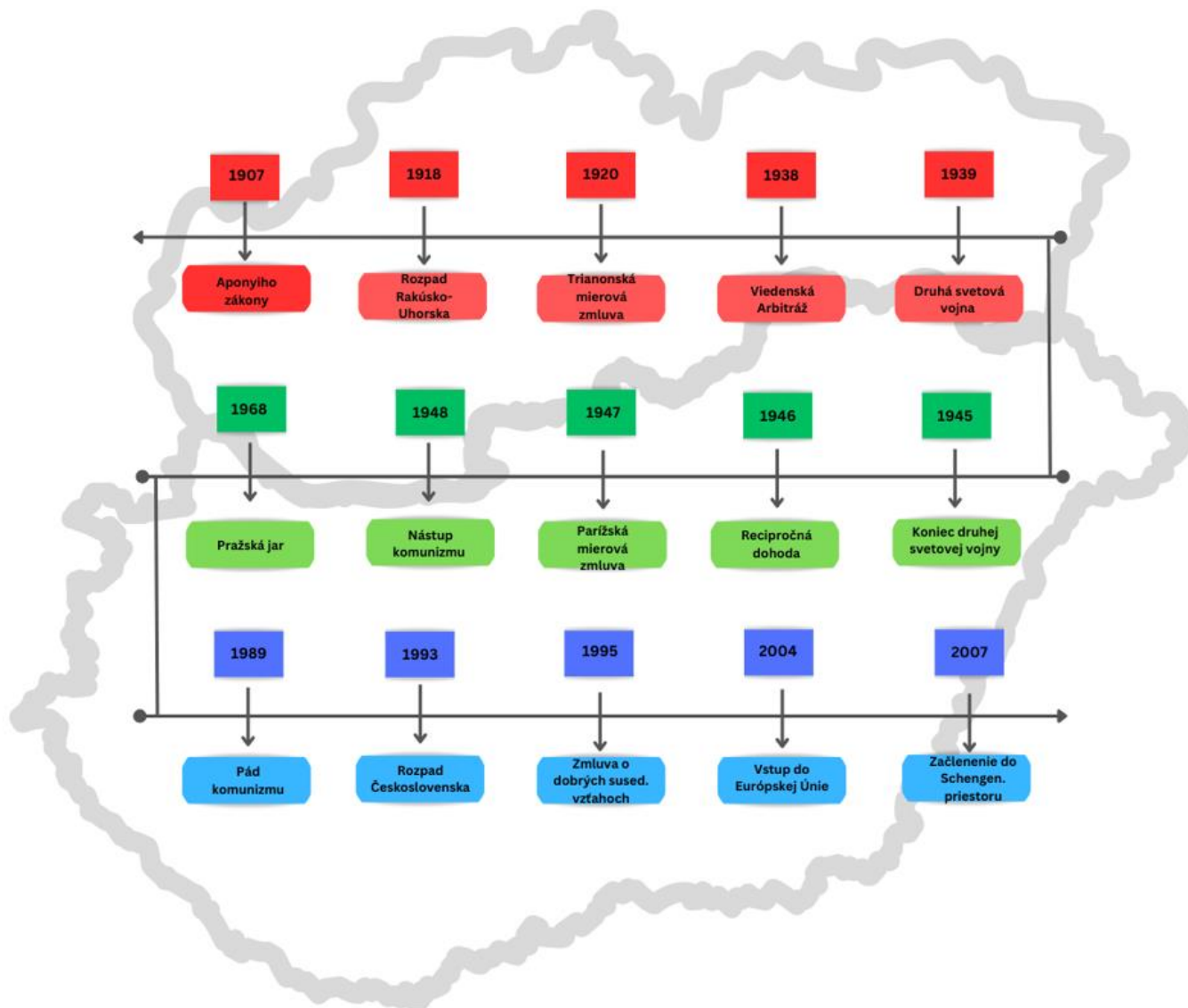
¹⁴ Dostupné na: <https://dennikn.sk/minuta/1309851/>, 28.novembra 2018, zobrazené dňa 20.9.2024

¹⁵ Martin Strižinec, hovorca Kancelárie prezidenta SR pre TASR, 25. augusta 2021

¹⁶ Dostupné na: <https://dennikn.sk/2459425/lesk-a-bieda-slovensko-madarskych-vztahov/>, zobrazené dňa 20.9.2024

Prílohy

SLOVENSKO-MAĎARSKÉ VZŤAHY V 20. STOROČÍ.

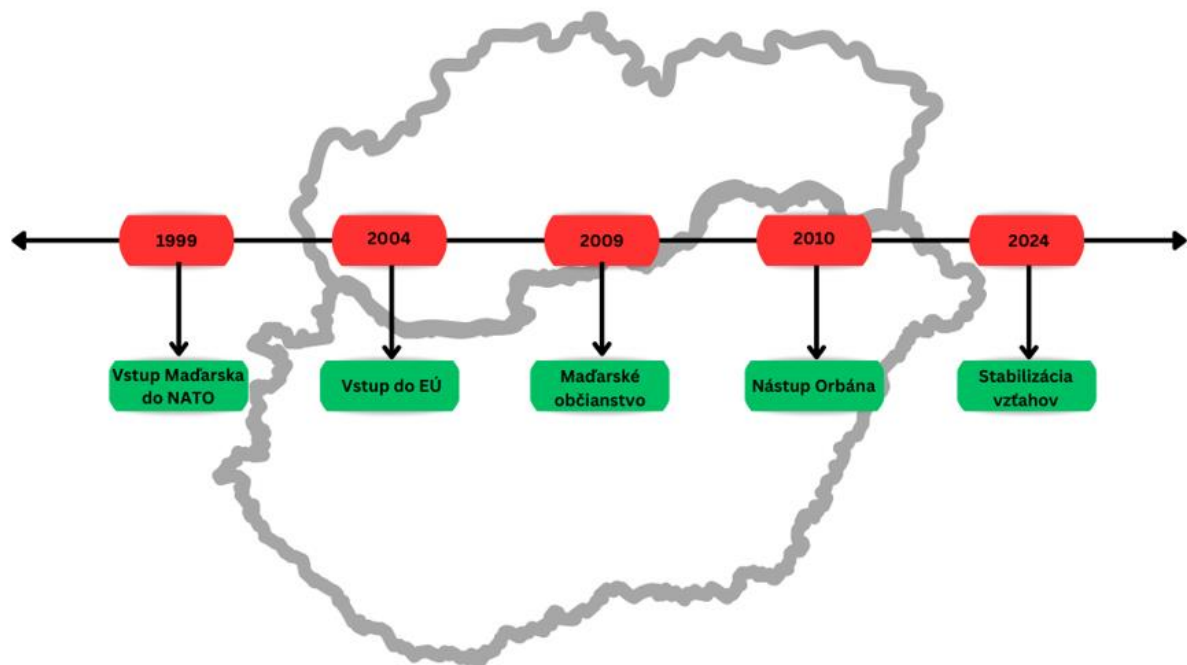


Obrázok 1 Časová priamka Slovensko-Maďarských vzťahov v 20.storočí.

Tabuľka 1 Maďari mimo Maďarsko.

Krajina	Počet Maďarov po roku 1918
Československo	660 000
Rumunsko	1 660 000
Juhoslávia (Srbsko)	420 000
Rakúsko	70 000
Ukrajina (Podkarpatská Rus)	140 000
Ostatné štáty	40 000
Celkovo mimo Maďarska	2 990 000

Slovensko-Maďarské vzťahy od roku 1999 po rok 2024



2. Časová priamka slovensko-maďarských vzťahov po roku 1989



Karikatúra 1



Karikatúra 2



Karikatúra 3



Karikatúra 4



Karikatúra 5



Karikatúra 6



Karikatúra 7



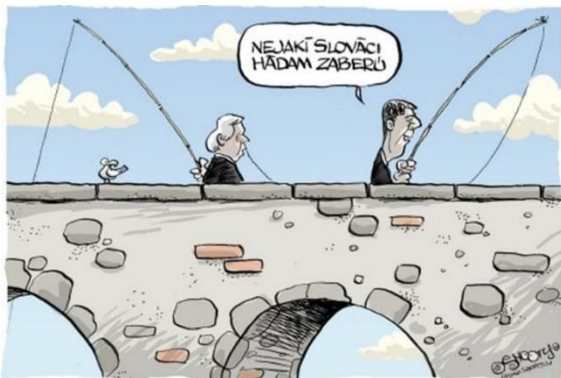
Karikatúra 8



Karikatúra 9



Karikatúra 10



Karikatúra 11



Karikatúra 12



Karikatúra 13

Interpretácia vybraných karikatúr

- **Karikatúra číslo 1.**

Tento obrázok sa nepodarilo zazdrojovať v pôvodnom vydaní. V komentovaných zverejneniach je datovaný rokom 1920 a často je označený ako maďarská propagandistická karikatúra. Symboly, použité v zobrazení (pazúry) vytvárajú negatívnu emóciu drastického útoku. Znázorňuje maďarský pohľad na Trianonskú dohodu, podľa nej môžeme vidieť, že Maďari vnímajú Trianon ako krivdu a krádež ich územia. Motívom je mapa roztrhnutého Maďarska. Každá časť má údaj o veľkosti strateného územia a počte stratených obyvateľov. Práve tu je počet obyvateľov- Maďarov skresľujúci.

Autor: nezistený

Uverejnená: 1920

- **Karikatúra číslo 2.**

Titulná stránka novín Kocúr, z 15. októbra 1927. Reflektuje národnostné krivdy z Uhorska v kontexte prvej ČSR. V strede vidíme postavu s nápisom Rothermer, napravo je muž s menom Apponyi, ktorý fúka do trubky, z ktorej vychádza nápis „Slovenský národ neexistuje,“ čo predstavuje silný nacionalistický a protislovenský sentiment. Apponyi je spájaný s maďarizáciou a asimiláciou Slovákov, karikatúra pripomína okrúhliny Apponyiho zákonov. Celkovo karikatúra kritizuje maďarizačnú politiku a zasahovanie do práv slovenského národa, najmä v oblasti školstva a kultúry.

Autor: nezistený, karikatúry v danom období pre Kocúr obstarával zväčša grafik Jozef Cincík

Uverejnená: 15.10.1927

- **Karikatúra číslo 3.**

Karikatúra reflektuje návrat „kostlivcov“ – nevyriešených tém slovensko-maďarských vzťahov. Patrili k nim aj Benešove dekréty. Predstavovali politické deklarácie v oblasti národnostnej politiky. Mali za účel obnoviť Československo ako „dvojnárodnostný“ štát. Zaoberali sa konfiškáciu majetku maďarského obyvateľstva. Na karikatúre je znázornený muž- stereotypné zobrazenie Maďara. Prejavuje nesúhlas s Edvardom Benešom, snahu pochovať ho. Na hrobe môžeme vidieť Barack Pálinka ako symbol maďarskej identity. Táto karikatúra nám reflektuje oživovanie starých krívd.

Autor: autorská skratka v topky.sk je MEFI

Uverejnená: 16.12. 2015

- **Karikatúra číslo 4.**

Karikatúra sa viaže na tzv. Tukovu aféru. Zobrazuje Slovensko ako bezmocného sedliaka pod symbolickým „maďarským jarmom.“ Obrázok predstavuje podriadenosť Slovenska v rámci Uhorska. Dominujú dve hlavné postavy- gróf Tisza, maďarský politik symbolizujúci maďarský vplyv a nadvládu. Na druhej strane je slovenský politik Dr. Tuka známy kolaboráciou s Maďarskom. V karikatúre zobrazený ako osoba spojená s grófom Tiszom, čo naznačuje ich spoluprácu a zradu slovenských záujmov. Text pri karikatúre bol: „Čert ako diabol. Pred prevratom sme mali Tiszistov, po prevrate máme Tisovských Tukistov.“

Autor: nezistený

Uverejnená: Kocúr 9/1929

- **Karikatúry číslo 5 a 6**

Oba obrázky reflektujú politickú realitu po roku 2011. Ide o obdobie prijatia zákona o dvojitom občianstve v Maďarsku. Ten výrazne zjednodušil etnickým Maďarom žijúcim za hranicami Maďarska získanie maďarského štátneho občianstva. Zákon nevyžadoval trvalý pobyt v Maďarskej republike ani skúšku z maďarskej ústavy. Na získanie občianstva je potrebné, okrem bezúhonnosti, dokázať len maďarský pôvod a znalosť maďarského jazyka. Možnosť získania maďarského občianstva Maďarmi žijúcimi na Slovensku, považovali slovenské politické elity za neprijateľný a ohrozujúci štátne záujmy. Obmedzili teda inštitút dvojitého občianstva na Slovensku a rozšírili možnosť straty občianstva SR. Tieto obmedzenia smerovali aj voči dvojjazyčnosti názvov obcí na juhu Slovenska, či iným jazykovým právam.

Obrázok 5 je slovná hračka: , paródia na nacionalistické „Slovensko Slovákom“. Po maďarsky je názov mesta Komárno- Komárom. Shooty zachytáva muža stojaceho na južnej hranici jeho heslo je spojené s nacionalizmom. Výsmechom je komár a prafráza vychádzajúca z pomenovania mesta Komárom.

Podobnú ideu vyjadruje aj karikatúra č. 6- Zachytáva jedného z tvorcov diskriminačnej nacionalistickej politiky, obmedzujúcej dvojité občianstvo a jazykové práva Maďarov, Róberta Kaliňáka.

Autor: Shooty

Uverejnené: Komentáre šéfredaktora SME (2013, 2014)

- **Karikatúry číslo 7,8,11**

Tieto obrázky môžeme interpretovať v jednom balíku, zachytávajú politickú situáciu v roku 2009, keď sa pri voľbách na Slovensku veľa hralo s tzv. maďarskou kartou. Šlo o vzájomné ovplyvňovanie politiky medzi Maďarskom a jeho nacionalizmom (Jobbik- vid'.7)- jeho politika pomohla akceptovať vstup značne zdiskreditovanej SNS do vládnej koalície so SMERO-om, takisto poukazovanie no možné „odtrhnutie“ juhu Slovenska- jeho autonómiu, pomáhalo získavať voličské hlasy J. Slotovi. Strašenie maďarským slameným panákom/ Orbánom zachytáva aj karikatúra 8, ktorá bola publikovaná ako kritika Slovákov na stránke maďari.sk, dominantnou postavou je opäť predseda SNS- Ján Slota. (vid'.8).

Protikladnú ideu stvárňuje karikatúra 11- Béla Bugár „hádže udičku Slovákom“. Viaže sa ku vzniku strany Most-Híd v roku 2009. Deklarovala sa ako strana spolupráce. Snažila sa o uzmierenie medzi Maďarmi a Slovákami, medzi Maďarmi navzájom, ako aj medzi ostatnými národnostnými menšinami. Založil ju Béla Bugár, vtedy poslanec za Stranu maďarskej koalície a na kandidátku zobral viaceré osobnosti slovenského politického života (Rudolf Chmelár, Ivan Švejna). Víziou programu strany bolo aj urovnanie odvekých nacionalistických sporov.

Autor: Shooty (11, 7), č. 8- autor nezistený

Uverejnené: komentáre SME 2009 (č. 7 a 11), maďari.sk (č. 8).

- **Karikatúry číslo 9, 10 a 12**

Karikatúry 9, 10 a 12 sa viažu na zhodnú udalosť, ktorá znamenala traumu vo vzťahoch na menšín na Slovensku. Znamenala úder voči dodržiavaniu ľudských práv na Slovensku. Jednalo sa o národnostne motivovaný útok skínov v roku 2006. Karikatúry reagujú na ne-vyšetrenie tohto činu, počas ktorého sa z obeť-Hedvigy Malinovej, paradoxne, stala obžalovaná. Hlavnými aktérmi, ktorí sa snažili proces zneužiť boli vtedajší premiér Róbert Fico a minister vnútra Róbert Kaliňák.

Karikatúry 10 a 12 jednoznačne identifikujú politikov a kritizujú ich postoje, pričom Danglár ostrejšie poukazuje na prekryvanie iných problémov Slovenska „kauzou Malinová“ (karikatúra 12).

Pozornosť udalosti venoval aj Shooty. V karikatúre č. 9 zachytáva najabsurdnejšiu časť kauzy, keď Hedvigu Malinovú nielenže obvinili z krivej výpovede a poškodzovania záujmov štátu, ale následne ju chcela generálna prokuratúra podrobiť vyšetreniu na psychiatrickom oddelení (obraz mučiarnie-pekla). Prokuratúra v tomto prípade skôr chcela obhájiť svoje predchádzajúce výroky, než skutočne vyriešiť prípad.

Druhá Shootyho karikatúra zobrazuje snahu hlavných politických aktérov o prekryvanie viny (euroval) a odmietanie uznať vlastné pochybenia (odmietnutie ospravedlniť sa).

Uverejnené: karikatúra č. 9- 2012, komentáre SME, karikatúra č. 12- komentáre SME 2011, karikatúra 10- Názory- Pravda 2006 (16.9.2006)

Autor: 9, 10 Shooty, 12 Danglár

- **Karikatúra číslo 13 .**

Shootyho obrázok má názov Vlastenci. Je súčasťou zatiaľ posledného dielu knižného vydania karikatúr Shooty- Matovič, pandémie, vojna. Táto karikatúra predstavuje postavu, ktorá drží nápis „Krym je Rusko“ čo je odkazom na anexiu Krymu z roku 2014 a tvrdenie, že územie polostrova bolo „historicky“ ruské územie. Druhá postava s nápisom „Donbas je Rusko“ demonštruje ruské nároky na územie Ukrajiny pred inváziou 2022. Tretia postava s transparentom „Felvídek je Maďarsko“ odráža predstavy a revizionistické maďarské názory, ktoré tvrdia, že toto územie by malo patriť Maďarsku. Kritika je smerovaná k slovenským rusofilným nacionalistom, ktorý neváhajú uznať „historické nároky Ruska“, ale historickú analógiu pre slovenské územia pokladajú za vlastizradu- „zapredanosť“.

Autor: Shooty

Uverejné: 22.2.2022, denník N

Zdroje:

1. HRONSKÝ, M., Boj o Slovensko a Trianon 1918–1920. Bratislava 1998, s. 276.
2. HOUDEK, F., Kapitulácia Maďarov v roku 1918, Bratislava 2007, s. 61.
3. ZELENÁ K, P., Slovensko-maďarské vzťahy v 20. storočí , Bratislava 1992, s. 42–43
4. RYCHLÍK, J: v debate o slovensko-maďarských vzťahoch, prepis dostupný na:
<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 30.9.2024
5. KÁČER, R: Tablet TV, 3.júna 2020, dostupné na: <https://www.teraz.sk/publicistika/r-kacer-z-tisirocneho-manzelstv/471543-clanok.html>, zobrazené dňa 30.9.2024
6. OSUSKÝ, Š: tamže
7. RYCHLÍK, J: v debate o slovensko-maďarských vzťahoch, prepis dostupný na:
<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 30.9.2024
8. KRNO, S, politológ UKF Nitra v debate ČTV, prepis dostupný na:
<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovaci-a-madari-189405>, zobrazené dňa 25.9. 2024
9. Voľne spracované podľa UHROVÁ-MESZÁROSOVÁ A: Maddarská menšina na Slovensku, dostupné na <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2008/cislo-1/madarska-mensina-slovensku.html>, zobrazené dňa 25.9.2024
10. OSUSKÝ, Š: tamže
11. SADÍLEK, P., CSÉMY, T., Maďari v České republice : Magyarok a Cseh Köztársaságban : 1918–1992, Praha 1993, s. 70.
12. <https://spravy.pravda.sk/domace/stranka/6642-kontroverzne-vyroky-jana-slotu/>
13. Dostupné na: <https://dennikn.sk/544633/desat-rokov-po-hedviga-rozdelovala-bugara-s-ficom-kym-si-tlapli/>
14. Dostupné na: <https://dennikn.sk/minuta/1309851/>, 28.novembra 2018, zobrazené dňa 20.9.2024
15. Martin Stržinec, hovorca Kancelárie prezidenta SR pre TASR, 25. augusta 2021
16. Dostupné na: <https://dennikn.sk/2459425/lesk-a-bieda-slovensko-madarskych-vztahov/>, zobrazené dňa 20.9.2024
17. https://www.reddit.com/r/robloxjailbreak/comments/143fur2/103_years_and_3_days_ago_treaty_of_trianon_signed/#lightbox
18. <https://zurnal.pravda.sk/neznama-historia/clanok/438457-lorda-rothermera-marne-snahy-okyptit-slovensko/>
19. <https://www.topky.sk/cl/1000837/1516467/KARIKATURA-Madari-opat-vytahuju-kostlivcov-zo-skrine>
20. <https://hnonline.sk/history/nove-dejiny/2025520-tukova-afery-ludacky-poslanec-na-sude-spionaznu-cinnost-popieral-po-rokoch-sa-k-nej-ale-priznal?showPhotoGallery>
21. <https://obchod.dennikn.sk/show/805/shooty-2732905?ref=inc>
22. <https://komentare.sme.sk/c/4174201/shooty.html>
23. <https://spravy.pravda.sk/domace/stranka/6642-kontroverzne-vyroky-jana-slotu/>
24. <https://dennikn.sk/minuta/3489753/>